FAMILIE-/ARVERET – VINTEREKSAMEN 2011/12

Opgave 1

Mark og Henny blev gift i 1994. De havde begge gode uddannelser og særdeles vellønnede job. De forblev barnløse. De flyttede ved ægteskabets indgåelse sammen i Hennys villa, som hun havde købt i 1992. Henny havde desuden en timesharelejlighed købt for 200.000 kr., der stammede fra en personskadeerstatning, som hun havde fået i anledning af trafikuheld i 1985.

For at få en rimelig balance i fordelingen af udgifterne købte Mark ved ægteskabets indgåelse for den reelle værdi halvdelen af Hennys villa. Han overtog halvdelen af lånene i villaen og betalte sin halvdel af friværdien kontant med midler, som han havde arvet efter sin mor i 1988. Marks mor havde i et gyldigt testamente bestemt, at arven efter hende skulle være Marks særeje. De indrettede sig herefter med adskilt økonomi, men med en fælles konto, hvorfra alle fælles udgifter – herunder alle udgifter til villaen – blev betalt, og de betalte lige store månedlige beløb ind på kontoen af deres løbende indtægter.

I 2004 forærede Mark i anledning af deres 10-års bryllupsdag Henny en minkpels, som han havde skaffet til en meget rimelig pris af 11.000 kr. I 2006 købte Mark en båd til en værdi af 128.000 kr. Båden forærede han Henny i anledning af deres kobberbryllup samme år. I 2008 forærede han Henny 100.000 kr. i fødselsdagsgave. Gaverne var betalt med midler, der alle stammede fra arven efter hans mor.

I 2011 opdagede Henny, at Mark havde været hende utro. De blev herefter skilt i august 2011. Under det efterfølgende skifte blev det oplyst, at ægtefællerne aldrig havde oprettet ægtepagt, at villaens friværdi var 2 mio. kr., at timesharelejligheden var 300.000 kr. værd, at båden var 100.000 kr. værd, at minkpelsen var 5.000 kr. værd, at ægtefællerne under ægteskabet havde afdraget i alt 200.000 kr. på gælden i villaen, at der stod 40.000 kr. på den fælles konto, at Hennys øvrige formue var 200.000 kr., at Mark havde forbrugt den del af sit arvede særeje, der ikke var anvendt til køb af hus og gaver, og at Marks øvrige

formue var på 1,8 mio. kr. Der var herudover ikke andre værdier end ægtefællernes personlige genstande.

Både Mark og Henny ønsker mest muligt på skiftet og ønsker i videst muligt omfang at afregne deres mellemværender. Hvordan skal boet kvantitativt deles og parternes mellemværender afregnes?

Løsningsvejledning til opgave 1

1. Formueordningen
Ægtefællerne har ikke oprettet ægtepagt og har derfor fælleseje, jf. RVL § 15, stk. 1. Mark har dog et arvet særeje, jf. RVL § 28 a. Det er fuldstændigt særeje, da arven er falden før 1990. Hans særeje er brugt til køb af hans andel af villaen, og denne andel er derfor særeje, jf. RVL § 28, stk. 3, om surrogation. De 3 gaver er betalt af særejemidler, og kan han få medhold i, at gaverne er ugyldige, vil pelsen og båden være hans særeje, og han vil have et særejekrav mod Henny, jf. nærmere under 4.
Familieret 2009 s. 110, 151, 155, 157, 166, 221 og 223 f.

2. Personskadeerstatningen
I medfør af EAL § 18, stk. 2, kan en personskadeerstatning, der ikke må antages at være forbrugt, holdes uden for ligedelingen på et skilsmisseskifte. Erstatningen kan ikke antages at være forbrugt, da den er til stede i værdien af timesharelejligheden. De 200.000 kr. – selve erstatningsbeløbet – kan udtages forlods af fællesboet af Henny.
Familieret 2009 s. 316 f.

3. Afdragene på villaen
Ægtefællerne ejer hver en halvdel af villaen, jf. deres aftale og RVL § 29. Hennys halvdel er fælleseje, men Marks er særeje, jf. RVL § 28, stk. 3, da den er betalt med det arvede særeje.

Da der i alt er afdraget 200.000 kr. på gælden, har hver afdraget 100.000 kr. Det er oplyst, at afdragene er betalt af fælleskontoen og derfor med løbende indtægter, altså med fællesejemidler. Da Mark derved har anvendt 100.000 kr. af sit fælleseje til forbedring af sit særeje, udløser det vederlagskrav i henhold til RVL § 23, stk. 2, jf. U 1998.505 V. Da Marks bodel er positiv, jf. ndf. under 5, er Hennys vederlagskrav 100.000 kr.
Familieret 2009 s. 114, 121, 133, 151, 153, 188, 190 f. og 193.

4. Gaverne
En 10-års bryllupsgave til 11.000 kr. i et ægteskab med en solid og god økonomi falder ind under sædvanlige gaver, der ikke kræver ægtepagt, jf. RVL § 30, stk. 1, 2. pkt.

Pelsen er derfor Hennys, og den kan hun udtage forlods som sin personlige genstand, jf. FSKL § 68 a, stk. 1, idet dens værdi ikke står i misforhold til ægtefællernes formueforhold.

En kobberbryllupsgave til 128.000 kr. falder derimod uden for sædvanlige gaver. Denne gave krævede derfor ægtepagt, jf. RVL § 30, stk. 1, 1. pkt. Da ægtepagt ikke er oprettet, er gaven ugyldig. Båden er derfor Marks – til den værdi, den nu har – og særeje, da den er købt for særejearven, jf. RVL § 28, stk. 3.

Et kontant beløb på 100.000 kr. i fødselsdagsgave kræver også ægtepagt. Da gaven er ugyldig på grund af den manglende ægtepagt, skal Henny betale Mark de 100.000 kr. tilbage. Kravet er et passiv i Hennys bodel, men et aktiv i Marks særeje.

(De studerende, der forkert mener, at gaverne i form af båden eller de 100.000 kr. er sædvanlige gaver, skal tage stilling til, om gaverne gyldigt kun gives til ægtefællen,

idet gaverne er givet af et tredjemandsbestemt særeje. Det må betragtes som en omgåelse af særejebestemmelsen, der medfører ugyldighed).
Familieret 2009 s. 159, 221 f., 223 og 231 f.

5. Boopgørelse

	Marks særeje	Marks bodel	Hennys bodel
Villaen	1.000.000 kr.		1.000.000 kr.
Timeshare			300.000 kr.
Båd	100.000 kr.		
Bankkonto		20.000 kr.	20.000 kr.
Gavekrav	100.000 kr.		÷100.000 kr.
I øvrigt		1.800.000 kr.	200.000 kr.
Nettobodele		1.820.000 kr.	1.420.000 kr.

Boslodsberegning:

Forlods H, jf. EAL § 18, stk. 2		200.000 kr.
Forlods H, jf. RVL § 23, stk. 2		100.000 kr.
Ligedeling af resten =		
½(1.820 + 1.420 ÷ 300)=	1.470.000 kr.	1.470.000 kr.
Boslodder	1.470.000 kr.	1.770.000 kr.

Boslodstilsvar: M skal til H betale 1.820.000 kr. ÷ 1.470.000 kr. = 350.000 kr. Da Henny skylder ham 100.000 kr. i anledning af den ugyldige gave, kan han modregne, således at han betaler 250.000 kr. og kvitterer sit tilgodehavende på de 100.000 kr.
(Der er ikke basis for krav efter ÆL § 56).
Familieret 2009 s. 112, 263, 275, 278, 281, 282 f., 284 og 317.

Opgave 2

Allan og Lone blev gift i 1973. De fik i 1974 datteren Fie og i 1976 sønnen Freddy. Lone havde fra et tidligere ægteskab sønnen Søren. Der var fælleseje i ægteskabet.

I 2001 blev Allan syg. Han oprettede derfor et formgyldigt testamente, hvori han bestemte, at Lone skulle arve mest muligt efter ham. Freddy skulle arve hans golfudstyr. Dog skulle der straks ved hans død udbetales et beløb på 100.000 kr. til Kræftens Bekæmpelse.

I 2003 døde Allan, og Lone ønskede at være i uskiftet bo. Fællesboet udgjorde ved Allans død 1.200.000 kr. Legatet til Kræftens Bekæmpelse blev udredt, hvorefter Lone overtog det resterende bo til uskiftet bo.

I 2005 døde Lones mor. Lones mor havde været i uskiftet bo siden 1988, hvor Lones far var død. Lones far havde i 1984 oprettet et formgyldigt testamente, hvorefter arven efter ham skulle være særeje. I 1992 havde Lones mor oprettet et formgyldigt testamente, hvorefter arven efter hende skulle være fuldstændigt særeje. Forældrenes uskiftede bo udgjorde i alt 350.000 kr., og Lone var eneste livsarving. Lone fik arven udlagt kontant og satte straks arven ind på en særskilt konto til brug for erhvervelsen af et kolonihavehus.

Lone oprettede i 2008 et formgyldigt testamente, hvorefter Kræftens Bekæmpelse skulle arve 100.000 kr. Da Freddy efter farens død havde fået et alkoholproblem, var det i hendes testamente yderligere bestemt, at Freddy skulle arve mindst muligt. Fie skulle have ret til at få det kolonihavehus, som Lone havde købt kontant i 2006 for hele arven efter sine forældre. Endelig havde Lone i testamentet bestemt, at Allans guldur, som Allan havde arvet fra sin far, skulle tilfalde Søren.

I juli 2011 døde Lone. Man fandt i hendes efterladte papirer en konvolut med et ark papir underskrevet af Lone og hendes hjemmehjælp den 17. maj 2011 og af Lones nabo dagen efter. Det var anført på arket, at det var et testamente, og at naboen og hjemmehjælpen havde underskrevet som testamentsvidner. I teksten var det bestemt, at Søren skulle arve et Piet Hein-bord og Allans golfudstyr.

Alle ønskede mest muligt, og de ønskede hver især udlagt de aktiver, som Lone havde bestemt, at de skulle have. Freddy protesterede mod, at testationen fra 17. maj 2011 blev lagt til grund for skiftet og krævede desuden Piet Hein-bordet, Allans golfudstyr og sin farfars guldur udlagt til sig. Disse effekter havde ubestridt særlig erindringsværdi for ham. Søren protesterede mod, at Fie arvede kolonihavehuset, og han ønskede det udlagt til sig.

Aktiverne og passiverne har en samlet værdi af 1.085.000 kr. Dertil kommer dog golfudstyret, værdi 8.000 kr., Piet Hein-bordet, værdi 6.000 kr., gulduret, værdi 1.000 kr., og kolonihavehuset, værdi 408.000 kr., i alt 1.508.000 kr. Hvordan skal værdierne deles?

Løsningsvejledning til opgave 2

1. Formueordningen
Der var fælleseje i ægteskabet, og Lone er i uskiftet bo med dette fælleseje. Lone arver i 2005 såvel sin far som sin mor, der har været i uskiftet bo. Det er gyldigt i 1992 bestemt af Lones mor, jf. RVL § 28 a, at arven efter hende skal være fuldstændigt særeje. Da Lones far er død før 1990, er hans bestemmelse om særeje i testamentet fra 1984 ikke omfattet af formodningsreglen i lov 396/1990 § 17, men den skal forstås som særeje efter de dagældende regler, altså om fuldstændigt særeje. Arven efter begge forældre er derfor fuldstændigt særeje og gribes ikke af det uskiftede bo, jf. AL § 23, stk. 1. Hele arven er anvendt til køb af kolonihavehuset, der derfor er fuldstændigt særeje, jf. RVL § 28, stk. 3, om surrogation. Alle andre aktiver og passiver er fælleseje.
Arveret 2008 s. 83 og 229. Familieret 2009 s. 110, 151, 157 og 166.

2. Skiftet ved førstafdødes død – andelene i det uskiftede bo
Der blev udskiftet arv efter førstafdøde, hvilket får konsekvenser for ægtefællernes andele af det uskiftede bo. Da fællesboet ved Allans død var 1.200.000 kr., var Allans boslod 600.000 kr., hvoraf 100.000 kr. blev udskiftet, altså 1/6 af hans halvdel eller 1/12 af fællesboet. Han bidrager derfor til det uskiftede bo med 5/12 og Lone med 6/12. Hans andel af det resterende uskiftede bo er derfor kun 5/11 og Lones andel 6/11.
Arveret 2008 s. 89, 96 og 114.

3. Arven efter Lone og Allan – den kvantitative deling
Værdierne i det uskiftede bo er 1.085.000 kr. + 8.000 kr. + 6.000 kr. + 1.000 kr. = i alt 1.100.000 kr. Allans boslod udgør 5/11 heraf, altså 500.000 kr. De skal deles lige mellem hans to børn, Freddy og Fie, jf. AL § 28, stk. 2, og § 1, idet testamentet til fordel for Lone ingen betydning får, da hun valgte uskiftet bo. Der er intet, der tyder på, at testamentet skal fortolkes som også en begunstigelse af Lones arvinger, hvilket reelt vil sige også Søren. Freddy og Fie arver således hver 250.000 kr. efter deres far.

I arv efter Lone falder hendes 6/11 af det uskiftede bo, altså 600.000 kr., samt hendes særeje i form af kolonihavehuset til en værdi af 408.000 kr. I alt falder der 1.008.000 kr. i arv efter Lone. Legatet til Kræftens Bekæmpelse udredes først, da Lones kvantitative testationskompetence er 3/4 af 1.008.000 kr. = 756.000 kr., jf. AL § 5, stk. 1, e.c. Der er herefter 908.000 kr. til fordeling mellem Lones 3 børn. Freddy skal kun have sin tvangsarv efter Lone. Hans tvangsarv er 1/4 af 1/3 af 1.008.000 kr., dvs. 84.000 kr., jf. AL §§ 1 og 5, stk. 1. De resterende 824.000 kr. deles lige mellem Fie og Søren med 412.000 kr. til hver.
Arveret 2008 s. 39, 96, 227 og 231.

4. Lones kvalitative testationskompetence og den kvalitative fordeling
Lone kan, jf. AL § 24, stk. 2, testere over alle det uskiftede bos enkelte aktiver, medmindre førstafdøde har testeret over dem, og beløbsmæssigt kan hun af det uskiftede bos aktiver testere over aktiver til en samlet værdi af 600.000 kr. – sin boslod.

Da Allan gyldigt har testeret over sit golfudstyr til Freddy, kan Lone ikke testere over det, jf. AL § 24, stk. 2, 2. pkt. Hun kan, til trods for at de har erindringsværdi

for Freddy, derimod godt testere over Allans guldur og over Piet Hein-bordet, jf. AL §§ 24, stk. 2. Der er derfor ikke mulighed for udlægsret, jf. AL § 8.

For så vidt angår testationen af 17. maj 2011 er der ikke tale om et gyldigt vidnetestamente, da vidnerne ikke har været til stede samtidig og straks underskrevet testamentet, jf. AL § 64, stk. 1. Imidlertid er testamentet et indbofordelingstestamente, der er gyldigt, fordi det både er dateret og underskrevet, jf. AL § 66. Freddy kan, jf. AL § 79, protestere mod dette testamentes kvalitative bestemmelser. Lone kan som nævnt ikke testere over golfudstyret. Testamentet fortolkes korrigerende, så bestemmelsen til fordel for Søren om Piet Hein-bordet blot opretholdes. Testationen må forstås som alene kvalitativ, jf. AL § 66, stk. 2.

Lone kan kvalitativt frit testere over hele sit særeje. Hun kan derfor godt bestemme, at Fie skal have kolonihavehuset til 408.000 kr., jf. AL § 59 smh. med § 50, stk. 3, idet testator kan bestemme, om arven – herunder tvangsarv – skal udredes fra særejet eller fællesejet.

Freddy arver golfudstyret, jf. AL § 91, som en del af sin fædrene arv, da der ikke er holdepunkter for, at han skal arve golfudstyret forlods, jf. også princippet i AL § 66, stk. 2. Tilsvarende gælder Piet Hein-bordet og gulduret, som Søren skal arve. Også kolonihavehuset til Fie må skulle udtages på hendes arv i mangel af holdepunkter for andet.
Arveret 2008 s. 49, 97, 166, 171 f., 172, 191, 213, 214 f., 233, 235 og 236.

5. Boopgørelsen ved Lones død

	Arv efter Allan	Arv efter Lone	I alt
Fie	250.000 kr.	412.000 kr.	662.000 kr.
Freddy	250.000 kr.	84.000 kr.	334.000 kr.
Søren		412.000 kr.	412.000 kr.
Kræftens Bekæmpelse		100.000 kr.	100.000 kr.
I alt	500.000 kr.	1.008.000 kr.	1.508.000 kr.